

REDACTIA

Arad, Deak Ferencz-u. Nr. 28

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria

pe un an 20 cor.

pe 6 luni 10 cor.

pe 3 luni 5 cor.

pe o luna 2 cor.

N-ri de Duminecă pe an 4 cor.

pentru România și străinătate pe an

60 franci.

Remerștele nu se laspotază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deak Ferencz-u. Nr. 28

INSERȚIUNILE:

de un sfert de garsonă: prima dată 10
bani; a doua oară 12 cor.; a treia
oară 5 b. de fiecare publicare.Pentru abonamentele, cât și inserțiile,
nu se pot primi bani în Arad.

Votarea pentru oraș și comitate

Scrisorile adresate nu se pot primi

Fără prieteni.

Dacă n'ar fi așa de încrezuți, pe cum sunt, ar trebui să-i trezească puțin pe stimații noștri șovinisti și o singură împrejurare: că n'au nici un prieten. Toată lumea e contra lor. Francezii, Germanii, Englezii, Italianii ca să vorbim numai de națiunile mari. Toți îi ceartă și-i dojenesc ca pe copilul desmățat. Zilnic se pot desfăta în articole ce apar în presa străinătății și cari în mod cuminte le dau să înțeleagă, că nu este dat arborilor să crească până la cer.

Dar ei nu înțeleg. Toți și toate sunt de vină, numai ei neprihăniți. Că presa străinătății e neorientată, preocupată, ori cumpărată de camarilla din Viena. Cumpărată azi, când e contra lor, dar nu era cumpărată nici desorientată, nici preocupată prin ani șasezeci, când sprijinea cu simpatiile ei aspirațiile ungurești, asemenea față de Viena, căci atunci se credea că Ungurii stau în slujba ideilor de libertate. Bine, cumpăra se poate un jurnal-două, dar nu un jurnal-două face opinia publică. Dacă ar fi așa, o șuu bine. Un, doi, ce lesne erau să schimbe aceasta opiniune, când fondurile lor de dispoziție, cu adevărat vărsau banii pentru a «să informeze» străinătatea în chestia românească. O știu ei bine însă cum le-a succes s'o «informeze». Și dac'ar fi așa, s'ar afla doar și la dinșii banii, nu numai la Camarilla din Viena.

Adevărul e însă, că străinătatea e pe

deplin orientată asupra țintelor ce urmăresc Maghiarii. Lumea cultă are deja de un jumătate veac, de când i-s'au acordat Ungariei libertățile constituționale, prilejul a se convinge despre felul cum înțeleg Maghiarii libe țările. În străinătate se știe, că o armată ungurească ce se cere azi, n'ar fi pentru altceva decât pentru a spori mijloacele de desnaționalizare și prin urmare de a-suprire, mijloace, de care stăpânirea ungurească a uzat până aci în chip atât de neomenos. Câtă vâlvă n'au făcut în 1848 cu marea lor însuflețire pentru ideile de libertate! Se imbulziseră de campioni ai acestor idei, aveau aerul să întrecă chiar pe Francezii atât erau de zgomotoși și sfârșitul ce-a fost? Cea mai nerușinată a-suprire a celorlalte naționalități peste cari soarta i-a făcut stăpân, slujindu-se de aceleași mijloace: temniți, confiscarea libertăților de intrunire, de presă, cu un cuvânt de toate, la câte-i învățaseră, asupritorii lor de odinioară.

Așa, încât lumea cultă, care i-a aplaudat crezând, că servesc marea cauză a intrăririi și libertății, a trebuit să regrete ajutorul ce a putut să-l dea în chipul acesta — fără să vrea — reacțiunii.

Astăzi Ungurii ear' apelează la acel ajutor. De minune însă, Europa întreagă e pe partea Camarillei reacționare și împotriva cavalerilor libertății. Ce poate să însemne aceasta? O retrogradare atât de mare a spiritului public, încât azi să s'aplaudeze ear' tirania, să se preamărească ear' reacțiunea și încălcarea de drepturi a popoarelor?

Nu, nu e asta, vremurile acelea au

murit de mult pentru națiunile civilizate și au murit ca să nu mai învie, dar' altceva înseamnă aceste simpatii ce vin dela dănele. Și anume întâiu de toate, vorba ceea românească, că cu minciuna poți prânzi dar' nu și cina.

De prânzit, au prânzit heghemonii noștri asta o recunosc singuri, ar voi acum însă să și cinceze. Dar' lucrul naibil, cu cina li-s'a infundat. Și se prefac acum că se miră cum de străinătatea îi vorbește de rău. Iată ce scrie »Budapesti Hirrap« de ieri:

»Nu de mult am citat câteva articole vechi a marelui ziar englez »Times« din epoca anilor șasezeci a veacului trecut. Atunci »Times« spriginea cu însuflețire lupta maghiară și era admirabil informat despre afacerile maghiare. Acum însă capătă date inficiate de spirit vienez și prin urmare, evident că informațiile-i sunt neexacte și e de înțeles că păreriile-i față de noi sunt preocupate și judecata-i superficială«.

Se înțelege, »Times« e rău orientat, capătă informații din Viena, — ca și cum din Budapesta nici n'ar fi în poziție de a capăta, — de aceea scrie nefavorabil pentru șovinisti, căci de-ar fi exact informat — atunci natural, ar trebui să-l laude pe Unguri.

Ah, ce nevinovată naivitate!

Cine-o crede însă? Și fiind-că n'o crede nimeni, are însușirea de a produce scârbă, ca și ori-ce minciună și farizeism.

Li-e rușine celor dela »Budapesti Hirrap« s'o spună, că nu este nici o națiune

Informațiuni literare.

IX.

Printre poeziile postume ale lui Eminescu, cari vor apărea în curând în o ediție complectată, se găsește un cuvânt de adio al poetului, scris cu ocazia morții unui prieten. La moartea lui Neamțu e intitulată poezia, de care vorbesc și după toate aparențele, a fost scrisă printre anii 1866 și 1869:

Lăsați clopotul să plângă
Cu a lui voce de aramă,
Lăsați turnul ca să miște
Cu a lui inimă de fier,
Căci de stele mai aproape
El le dă acum seamă
Că un suflet bun și nobil
Se îndreptează către cer.

Clopote, tu simți durerea
Și urmezi cu a ta cântare
Când din stea, în stea se sue
Sufletul într'un avânt,
Pe când noi urmăm cu pasul
Cel zărit de întristare
Trupul palid, fără suflet,
Să-l depunem în pământ.

Ochii? Câte dulci imagini
Au sorbit a lor lumina
Capul? O, de câte gânduri
El a fost împopulat
Inima? Câte simțire
Frământată e în sine?
Sufletul? Câte speranțe,
Câte visuri a păstrat?

S'azi nimic. Lumea gândirei
E o lume sfărâmată,
De lemnoasa mân'a morții
Inima e stoarsă a um

Și imaginile-i șterse
Ce prin ei treceau deodată,
Sufletul (dacă există)
Printre nori își face drum.

Ai simțit tu, scumpe frate,
Că pământul o ruină?
Ai o sarcină viața,
Că-i martiriu să trăiești?
Ai știut tu, cum e moartea
E un caos de lumină
Că la finea veciniei
Te-asteaptă stelele cerești?

De-a vieții grea enigmă
Ție-acuma nu ți mai pasă
Căci problema ei cea mare
La nimic o ai redus,
Pe când nouă ne-a viața
Ni-o cifră ne 'nțeleasă
Și-n zadar căutăm răspunsul
La 'ntrebarrea ce ne-am pus...

Cine va fi fost „scumpul frate“, „sufletul cel bun și nobil“, acest Neamțu, căruia Eminescu îi consacră poezia plină de lacrimi și de gândiri filosofice? Cine a fost mortul, pe care „cu pas rărit de întristare“ îl urmă la mormânt?

De sigur un amic din tinerețe, Ardelean, căci numai pe la noi găsim familii cu acest nume; vre-un coleg de școală și tovarăș de hoinărit de prin Blaj sau de aiurea; un spirit ales, o inimă bună, un cap visător ca și poetul.

Trăesc atâția inși, cari l'au cunoscut pe Eminescu în toate epocile vieții lui și cari în timpul din urmă au scris amintiri atât de prețioase. N'ar putea cineva să ne dea câteva amănunte și asupra figurei simpatice a lui Neamțu?

Tot din acel timp cunoaștem un alt nume de prieten, pe Filimon Iie. Lui i-a dedicat Eminescu poezia „Amicului F. I.“, scrisă după-cum vedem din manuscris, în Nov. 1866 și publicată în „Familia“ din 1869.¹⁾

Poezia, reprodușă și în ediția Șaraga, e încărcată cu amintiri personale, cu gânduri și visuri juvenile. Poetul e cu totul pătruns de iubirea către amicul seu. „Sufletul ți arde în sufletul meu“, scrie el în una din strofele entusiaste.

În original mai există câteva strofe nepublicate, tăiate de poet cu creionul. Le reproducem aici, pentru-că ele ne arată locul, unde s'a scris poezia și unde trebuie să căutăm pe amicul cu dedicația:

Târnavă prinsă în galbine valuri
Șoptea prin aburi gândirea sa
Pe când primblarea ne rătăcea
Visări, speranțe pe tronți de valuri.

Ții minte, oare, când te 'ntrebei
Ce este omul și ce-i omenirea?
Ce-i adevărul? Dumnezeuirea
Și tu la nouri îți arătai?

Dar credeam ambii în adevăr,
Sorbeam din aer ca din dreptate
Priveam în soare ca-n libertate
A fi credeam că-i un drept de fier.

Un an de lucrări... și tot s'a stins
Nu trec la oameni astfel de glume
Visuri sunt visuri, lumea e lume
Și cu ea câtă să te aprinz.

¹⁾ Nota lui Eminescu: Ori-ce definițiune și-aș da, trece ca noul în nestabilitatea idoli!

În Europa care să țină cu Ungurii în luptă ce o duc azi cu Coroana, dar nu le vine la socoteală să spună adevărul, de ce această dușmănie, să fac deci naivi, proști, că nu înțeleg cum s'a putut schimba Europa.

Li-e rusine s'o spună că n'au nici un prieten.

Guvernul Fejérváry contra «Asociațiunii» din Sibiu. «Drapelul» din Lugoj în numărul său ultim, aduce o știre primită pe cale particulară, care, dacă se va dovedi de adevărată, va trebui să zgudue adânc conștiința opiniei publice românești.

E, vorba că ministrul dela departamentul cultelor din cabinetul Fejérváry, ar fi adresat un ordin Conzistoarelor românești, prin care interzice bisericilor noastre și instituțiilor ce stau sub conducerea bisericii *participarea oficială la serbările din Sibiu*, cari se vor aranja în vara aceasta din incidentul inaugurării Muzeului național.

Deși nu ne-ar surprinde nici o ilegalitate ce-ar veni din partea guvernului, care a venit la putere cu «pleine pouvoir»-ul de mână liberă față de noi, totuși par'că nu ne vine a crede, că în chipul acesta să-și bată cine-va joc de sentimentele unui popor întreg.

Așteptăm confirmarea știrii înainte de a ne pronunța asupra-î.

Consiliu de ministri s'a ținut ieri în Budapesta la care au luat parte toți membrii cabinetului.

În jurul mandatului din Liptószentmiklós. Impotriva candidatului naționalist *Stodola* s'au pus toate forțele în mișcare. Eri au fost în cerc *Kossuth* și *Apponyi* însoțiți de o droaie de minorum gentium, ca să facă propagandă pentru candidatul coaliției *Thuránszky*. Pe de altă parte presiunea oficioasă e în floare, fiind celalalt candidat precum se știe un ministru. Ambele partide fac sforțări uriașe pentru candidatul lor.

Singur, pe cum se vede este numai candidatul naționalist lăsat în luptă.

Dar' tot, amice, nu voi uita
Acele doruri tainice, sfinte
Farmecul vieții, îl ții tu minte?
Cum șoptea dulce, deși mințea.

Cam obscure strofele astea despre primblările celor doi prieteni de-alungul Târnavei, dar își au valoarea lor biografică. Ele ne dovedesc că la Blaj Eminescu a avut prieteni serioși și că de pe atunci problemele cele mai complicate îl preocupau și îl îndemneau a le comunica cu amicilor săi cei mai de aproape.

Există cineva ca să ne dea și despre Filimon mai multe date ca cele cunoscute până acum?

HAIA ERA GĂINUȘE

Un țigan, într-o odată
La o curte boerească,
Ca să vază d'ale curței
Și de paseri să 'ngrijască.
Fu cinstit vr'o două zile
Făcând slujba 'n conștiință
Și tot ce găsisse 'n curte
Era ș'acum în ființă.
Dar dela o vreme 'ncoace
Incepu ca să poftască
La o fripturică grasă
De găină boerească;
O ciordă
Ș'o și găti
Și numai cât al clipi
Singur el o și hălă.
A doua zi dimineată
Eșind boerul din casă
Observă că îi lipsește

† Dr. Ioan Raț.

O veste nespuse de dureroasă am primit azi dimineață.

Tinerul avocat din Siria, Dr. Ioan Raț, bunul prieten, înflăcăratul Român și unul dintre cei mai distinși tineri ai noștri, a decedat ieri în Siria.

Vestea deși nu ne-a venit pe neașteptate, căci eram pregătiți la dînsa — încă din primăvară îl mistuia nemiloasa boală — stăm cu totulul neconsolați în fața acestui trist sfîrșit.

Crescuse așa aproape de noi, legam atâtea speranțe de dînsul, căci intrunia atâtea virtuți, încât nu se ne putem absolut împaca cu gândul că — l-am pierdut.

Din partea familiei primim despre regretabilul caz următorul anunț funebru:

Subscriși cu inima frântă de durere aduc la cunoștință trecerea din viață a neuitatului lor soț, tată, fiu, ginere, frate, cumnat și nepot *Dr. Ioan Raț*, avocat în Siria în etate de 34 ani și în al 4-lea an al fericitei sale căsătorii.

Rămășițele pămîntești ale scumpului defunct, sfințite de preoțimea gr.-or. română din Siria, Duminecă în 3/16 Iuliu dimineața vor fi transportate la Arad, unde după amiază la orele 5 vor fi așezate spre odihnă eternă în cripta familiară din cimiteriul de jos.

Siria, 2/15 Iuliu 1905.

Fie-î țărâna ușoară și binecuvîntată memoria lui! Văd. Barbara Antonescu, soacră. Virgil și Emil Antonescu, Melentiu Papp, Petru Pelle, cumnați. Văd. Georgina Raț, soția. Adriana și Leticia fiice. Văd. Teodora Raț, mamă. Zeni măr. Papp, Maria măr. Pelle surori. Iustin Raț, frate. Vasile Raț, Saveta Raț, Paulina Popa, unchi și mătușe.

Trimitem greu încercatei familii expresiunea sincerilor noastre condolențe.

Fie-î somnul lin!

CRONICĂ BUCUREȘTENĂ.

II.

De Stul Petru st. n., eram într'un restaurant unguresc de aici. Alături, într'o sală spațioasă, ai cărei pereți sunt împodobiți cu icoana împăratului Austriei, încunjurată cu treicolorul ma-

Găina cea mai frumoasă.
— Unde-î găina măi cioară
Lua-te-ar Demonu de hoț,
Mi-se pare, c'af mâncat-o
Și pe care?... p'a cu moț.
— N'am mâncat-o zău cucoane
Uite-ți spun adevărat,
Găina care lipsește
Am văzut-o c'a sburat.
— Ce tot spui tu măi țigane
Unde s'a mai pomenit
Ca găinele să sboare
Sau că poate-af 'nebunit?...
— Hauliu — făcu țiganul —
Intra-i-ar dracul în gușe,
Păi găina fu cucoane?...
Haia era gainușe... „Șezătoarea“.

Anecdote.

„Am crezut că ești pasăre“. În orașul german Mügelin un om bine situat i-a fugit papagalul. Proprietarul pe placate și prin ziare a promis sume enorme aceluia, care i-l-ar aduce acasă viu.

În drumu-î pribeag, papagalul a ajuns pe câmp și s'a instalat în un arbore, sub care lucra un țaran, ce auzise despre întregă afacerea. Își lua deci o scară, o așeză pe pom, se sui, dar când vru să pună mâna pe papagal, acesta răspundea:

— Dle, ce vrei cu mine?
Țăranul de frică a căzut de pe scară și de jos uitându-se în sus mirat zise:
— Credeam, că ești pasăre.

ghiar, un cerc de profesori și dascălițe del... se lele ungurești s'arbau încheierea anului. Aud la lui Petofi și a lui Arany, vorbită cu un accented săcuiesc și mi se pare atât de aspră, de nepotenoasă față de româneasca ușoară și melodică, bită la București. Aud cântecele lor, din duioșia e furată dela Slavi și original nu e de temperamentul cu care le execută, puterea și pronunță vocalele, prefăcute adeseori în... Printre cântece se amestecă toasturi și declamații același „Talpra magyar“, declamat de pe scaun gesticulații deșănțate, același „Hazádnak rendületlenül“, care face părul măciucă de multul loc triotic. Iar la sfîrșit, am văzut pe Ungurul simpatie, pe convivul cunoscut, care sfarmă în dări păharul, chiuind:

Port iszlik a magyar ember
Jól tessz!
Töle senki e jogát
El nem veszi!

Așa este el, „omul maghiar“, pretinzându-și la el acasă, ca și în străinătate. Își păstrează susurile sale de frunte: patriotismul și viața simțitoare. Dar își mai păstrează ceva: fudulia la margini.

În cursul banchetului doi inși, dintre cei mai serioase obraze, s'au desfășurat de mulțime retrăși în chioscul de lângă mine, au început vorbi de ale lor, de școală și de biserică și „magyar haza“, și ochii lor străluciau sălbatic când au ajuns a discuta politică. Se întâmpina că chiar atunci câte va ziere cu gura slobodă, aducă vestea, că dacă Ungurii din Pesta nu potolesc, Regele Carol va fi chemat să facă ordine, cum făcuseră Rușii la 1848. Să fi văzut cel doi din chiosc, cum se revoltau în fața unei asemenea perspective, cu câtă violență tăbărau contra Românilor. Făcând comparații între regele ungar și cel român, între istoria unora și altora cei doi profesori nu conțeneau să prezinte tot ce e unguresc ca fiind mare, puternic, glorios și ce e românesc învălit în fum nesuferit de opinie.

E țanțos, e fudul Ungurul de aici, ca și aiurea și nu vrea să intre în mintea lui ideile. Românul ar putea, vre-odată și în ceva, să măsoare cu dînsul.

Dar momentele, observate la banchetul profesorilor, îmi servesc de prilej pentru câteva flexii asupra stărei generale a Ungurilor.

E absolut sigur, că numărul imigraților unguri crește din an în an. Numai în București ating cifra de 400.000, între cari cei mai mulți s'acul, de profesie servitori, și Evrei unguri, veșnic aici ca întreprinzători la bănel, fabricii și societăți de petrol. Ei sunt așa de număreși, încât nu faci zece pași în vre-o grădină publică, și pe stradă, fără să le auzi limba.

Având o libertate, mai mare ca în țara lui Pap János, ei pot să-și asigure toate condițiile vieții naționale, pot să-și cultive, nestingherit limba și obiceiurile lor. De libertatea asta ei profită din belșug și clădesc la școli una după alta. În cei doi ani din urmă au clădit două școli ungurești catolice, alte două reformate și un asil copil mic. Numărul dascăliilor din București este sporit în proporție cu numărul școalelor. Printre ei unul singur e Român, ceilalți sunt recrutați din părțile cele mai ungurești și nici că-și dă silințe să învețe limba țării lor adoptive. E sigur mai bine și mai rentabil să fi ungar în țara românească, decât acasă.

Numai ceva mi-se pare misterios. Cu ce bani își zidesc ei și își susțin atâtea școale și pe cale ajung acești bani în mâinile lor? Cine le mai cu seamă bani să-și susție acea gazetă socialistă, (îi zice „Bukaresti magyar Ujság“), care îl învață mereu cum să-și iubească patria și gile de aici? Și iarăși cu ce bani își întrețin multe societăți de bine facere, de ajutor reciproc și de lectură?

Dar să fim cavaleri și să nu mai întrebăm nimic, mulțumindu-ne cu constatările făcute, și cari aș voi să trag câte-va concluzii.

Imigrarea ungurească în România este rău pentru ambele țări. Întâi, Ungaria pierde contingent de cetățeni, pe cari ușor i-ar putea folosi prin alte părți ale țării; iar România primește niște elemente nefolositoare, cari, după ce îmbogățesc, se retrag iarăși în patria lor. Imigrarea lor, ei fac o adevărată concurență mânilor ardeleni, iar prin întărirea lor cultură în București se pun într'o foarte ciudată situație față de compatrioții lor Români.

Ar fi absolut naiv ca să asemănăm situa-

acestui pumn de coloniști, în mare parte servitori și meseriași, cu situația Românilor din Ungaria. Naște totuși întrebarea: nu simte guvernul ungheresc nici un sentiment de grațitudine față de poporul care garantează cea mai perfectă libertate atâtor mii de cetățeni Ungari?

Ordinul lui Fejerváry.

— Criza. —

Nimicirea concluzelor municipiilor. — Országos Kaszinó și guvernul. — Ședința comitetului executiv.

Nimicirea concluzelor municipiilor.

Ministrul președinte Fejerváry a adresat tuturor municipiilor un ordin circular în chestiunea concluzelor aduse de acestea în vremea din urmă.

În acest ordin, guvernul se declară pe sine de *legal și constituțional* deși n'are majoritate parlamentară. Advertisează municipiile, să se ferească de agitațiile primejdioase ce se fac și să nu se facă instrumentele acestor agitații, cari ar putea provoca disoluțiunea generală a țării. Guvernul de altfel va *nimici necondiționat toate concluzele municipiilor cari se lovesc de legile țării și duc inevitabil la distrugerea ordinii.*

Circularul guvernului este următorul:

Tuturor municipiilor.

Guvernul află de nevoie a se adresa cu cuvinte de admoniere către municipii.

Pe câmpul vieții noastre constituționale de o vreme mai îndelungată se află serioase perturbațiuni. Lipsese armonia binefacătoare între factorii constituționali cu privire la mai multe însemnate chestiuni. Nu există lege bugetară și-i lipsește indemnizare bugetară guvernului. Activitatea Dietei a ajuns aridă și fără conținut. În guvernarea țării și nu într'un ram al administrațiunii îngrămădit obstacole inutile și meșteguri. Spiritul public, gândirea generală e lipsită de ori-ce direcție, ba chiar rătăcită.

Guvernul nu face critică trecutului. Problema guvernului este recunoașterea exactă a situației și îndreptarea, nu filosofarea.

În mijlocul Europei, stat mare și cult un moment nu poate exista fără guvern și guvernare sistematică. Adevărul acesta trebuie să-l primească ori-ce opinie de partid. Guvernul e legal și constituțional.

Drept, că nu se poate sprigini pe majoritatea parlamentară, dar împrejurarea aceasta nu-l atinge nici ființa legală nici constituțională, nici nu-l împedecă în sfânta sa datorință patriotică. Datorința aceasta e simplă și clară. Ea stă din acea, să *hotărască majoritatea parlamentară a primii guvernul și în chipul acesta guvernarea țării s'o conducă un guvern asemenea constituțional și legal, dar deodată și corespunzător principiului majorității.* Guvernul actual nu s'a angajat la *nici o altă misiune politică și nici nu se angajază.* Se simte norocos, dacă în ziua când misiunea i-s'a împlinit, își va putea imediat părăsi locul și scăpa de răspunderea sa gravă.

Nisuiința, ca un guvern din șirele majorității să se pună în fruntea afacerilor până-cum n'a reușit și nu e imposibil să treacă încă oare care vreme până ce va reuși, dar asupra terminării mai curând ori mai târziu a tratărilor constituționale în privința aceasta guvernul abea are vre-o fărâșire. Cu atât mai ales trebuia în liniște așteptat și în timpul acesta a grăbi cu pertractările.

În loc de aceasta, majoritatea în ședința dela 21 a Dietei s'a izolat cu totul de guvern și s'a nizat în prăvăli în formă de con-

cluse de protest, pedecă în calea guvernării, îndeosebi în ce privește administrarea dărilor publice, întrebuintarea cheltuelilor de stat și a susținerii întregre a apărării comune. Și în consonanță cu aceasta, câteva municipii a interzis funcționarilor săi de a conlucra la încassarea dărilor ce se plătesc de bună voe și la recrutarea voluntară a recruților.

Guvernul a luat cu părere de rău cunoștința despre toate acestea deși nu-l vine în minte a trage la îndoială patriotismul înfocat deși unilateral și teoretic, al majorității și al acestor municipii. Însă *ordinea de stat trebuie susținută*, organele statului, oficiile și funcționarii lui trebuie să-și împlinească cu scumpătate datorințele către patrie. Siguranța personală și de avere nu este ertat să se zdruncine și creditul și autoritatea noastră în afară trebuie cu sfîntenie susținută.

Toate aceste mari interese stau la înălțime incalculabilă peste partide și opinii de partide. *Supportarea sarcinilor publice a patriei este o datorie nu numai legală ci și patriotică*, dările benevol plătite și recruții de bună voe sunt urmările sentimentului cald al datorințelor patriotice. Ca împlinirea acestor datorințe să fie împedecate tocmai din partea funcționarilor publici, asta e o imposibilitate morală ce nu se împacă cu caracterul istoric al națiunii noastre. Procedura aceasta, nu este potrivită nici spre atingerea scopului, care încălzește majoritatea coalizată și servește spre stricarea înțelegerii dintre Coroană și națiune, dar nu ușurează, nici accelerează aplanarea diferențelor.

A nu te angaja la guvernare, dar cel puțin a tolera un guvern prea de tot provizor: e încă de înțeles. Dar nici a nu te angaja la guvernare, nici a nu tolera ca altul să guverneze: este fără păreche în istoria națiunii noastre și în cea mai flagrantă contradicție cu ori-ce principiu constituțional.

Apelăm deci și rugăm municipiile, ca cu ajutorul credinței și a patriotismului, dar deodată și cu cel al prudenței, să refuze dela sine, ori-ce încercare, ce-ar tinde la amânarea datorințelor către țeară, la zdruncinarea credinței în datoria suportării sarcinilor publice, a nu primi dările de bună voe plătite și a refuza primirea recruților benevoli, și în chipul acesta a promova, în rezultat final, mizeria poporului.

Guvernul și de altfel va nimici necondiționat ori-ce dispoziție ori conclus municipal, care, pornind din ori cât de curată intențiune, ar vătămă le ile existente și ar conduce inevitabil la distrugerea ordinii.

Budapesta, 12 Iulie 1905.

Fejerváry m. p.

Ministrii și „Országos Kaszinó“.

Deputatul dietal Madarász József jun. a adresat o scrisoare către Wekerle Sándor, președintele casinei „Országos Kaszinó“ în care-l întreabă, de e adevărat ori nu, că membrul casinei Gál Gustav a făcut propunere pentru eschidirea ministrilor din șirul membrilor? Întreabă mai departe, că făcut-a direcțiunea dispozițiuni în urma acesteia în sensul §. 22 din statutele ei și adevărat-e că Wekerle Sándor, l-a chemat la sine pe Gál și a voit să-l persuadeze să-și retragă propunerea. La sfârșitul scrisorii Madarász József îi pune și lui Wekerle întrebarea, dacă și acum e membru în partidul liberal? Strajue!

Ședința comitetului executiv.

Comitetul executiv al opoziției coalizate a ținut ieri după amiază ședința în care s'a ocupat cu situațiunea politică. Se pretinde a ști că în ședința comitetului s'au ivit disensiuni cu privire la tactica de urmat.

Eötvös Károly ar fi dat sfatul să nu se meargă mai departe în direcțiunea apucată, care duce inevitabil la revoluțiune. *Coalitiția e îndată față de națiune a lua frânele guvernării.*

Contele Zichy Jenő, Bánffy Dezső, Barabás Béla și Bartha Miklós au refuzat categoric declarațiunile lui Eötvös.

Ședința s'a terminat fără a se ajunge la vre-un rezultat. S'a dat numai un comunicat ziarelor că comitetul își va continua *Luni după-amiază consfătuirile.* S'au chemat de urgență membrii comitetului cari au absentat dela aceasta ședință, între aceștia contele Andrassy Gyula și contele Apponyi Albert.

Correspondență.

Din Cămpeni.

— 11 Iulie a. c.

Banca jidano-maghiară din Cămpeni în fine s'a înființat. În 9 Iulie a. c. și-a ținut adunarea de constituire, în prezența vice-comitetului comitatului Turda-Arieș și a fiscalului comitatens, ear activitatea își va începe-o în 1 August a. c. De cassar și-a ales pe șvabul Karl Josef; membri în direcțiune protopretorele Dr. Boer Kálmán, sasul Hans Binder, capelanul gr.-or. din Neagra Nicolau Candrea și primarul din Sohodol Ioan Goia iarăși român — de naștere, și încă 5 membri din Turda. În comitetul de supraveghere figurează numele lui Ioan Motoră, mai înainte aspirant de paroh în Cămpeni și acum învățător gr.-or. la școala din Cămpeni. Fiscalul bancii va fi fitorul adv. Dr. Lukács Izsó — mai înainte Lövy Izsó — care în luna Septembrie va depune cenzura de avocat, ear comisarii de zi vor fi toți primarii și notarii din cercul nostru. În chipul acesta s'a constituit noua bancă jidano-maghiară din Cămpeni.

Nu ne mirăm de sasul Hans Binder, pe care așa zicând îl susțin românii din Cămpeni și jur și care multe favoruri a avut dela români, că spriginește o asemenea instituțiune, ci ne mirăm de capelanul Nicolau Candrea și învățătorul Ioan Motoră, pe cari exclusiv numai biserica și școala română îl susține și a căror părinți au fost români, că s'au făcut coadă la topor și spriginesc o asemenea instituțiune menită a ajutama școalele și alte instituțiuni străine și care lucră vâdit pentru a ne răpi tot ce avem mai scump.

Rugăm pe Veneratul Conzistor din Sibiu, să ia în serios faptelelor din trecut și prezent, judece-l numai după cum merită, scoată-l și dintre noi, că e păcat de aerul ce-l mistue și-l inficiază între noi.

Moșul.

Rusia se elatină...

— Revoluția. —

Pe când de pe câmpul de luptă se înregistrează zilnic biruințe de ale Japonezilor, din internul marelui împărații sosesc senzațiile cu grămada.

Nu mai e locșor de odihnă pentru țar în întinsa împărăție. Din Peterhof ar vrea să-și ia catrafusele, fiindcă mateloșii din Kronstadt s'au pus în răscoală. Ar fi voit să meargă la Moscova. De acolo i-s'a adus însă știrea despre asasinarea lui Suvalov, căpitanul orașului. Nu va merge deci nici acolo, ci se va ascunde de furia poporului în fortificatul castel din Ilinskoie. Era planul făcut, era vorba numai să plece, dar atunci la superarbitrarea referințelor s'a descoperit o conjurație foarte întinsă, ce tintia nimicirea întregii familii a țarului. În castelul din Ilinskoie s'a aflat atâta dinamita, că n'ar fi rămas din el peatră pe peatră.

În Odesa s'au început esecutările în masă: agitatorii principali sunt spânzurați pe piețele publice. În Caucaz e ferbere mare, ear de lângă coastele marii baltice pornesc puvoae de răsvrățiți.

Rusia se elatină până'n temelii...

Catră on. abonenti.

De ani de zile muncim și ne jertfim pentru binele obștei românești. Că a fost lipsă de acest ziar, dovadă e, că dela noi s'a pornit binefacătoarea mișcare de rededeptare politică, ce e botezată sub numele curentul activist.

Am intrat în al doilea semestru al acestui an. Se întâmplă stătea lucruri în țară și în afară, înelt flece Român trebuie să știe, ce se petrece în deosebi la noi, în țară, unde astăzi se pregătesc zile nouă pentru Ungaria.

Aboneze deci flece Român focea noastră, iar vechii abonenti sunt rugați să trimită contul abonamentului, ca să nu li-se sisteze trimiterea focei.

Din străinătate.

Forțele maritime ale Angliei.

În Parlamentul din Londra s'a discutat zilele acestea, dacă forțele maritime ale Angliei sunt suficiente în Marea Nordului și în Oceanul pacific, spre apărarea intereselor comerciale engleze.

Mai mulți deputați au luat cuvântul, printre cari Robertson, liberal, a ținut să atragă atențiunea, că Anglia, în urma nesuccesului flotei rusești și în urma schimbării situației Puterilor maritime din lumea întreagă, trebuie să își examineze din nou politica sa maritimă.

Secretarul Parlamentului Pretyman declară, că scopul amiralității este, a îngriji Anglia să aibă totdeauna un număr suficient de vapoare, nu numai pentru nimicirea inamicului, ci și pentru apărarea comerțului în timp de război. Dânsul refuză a comunica amănunte privitor la noile corăbii de război, pentru-că n'ar fi în interesul Statului, a divulga aceste amănunte.

Deputatul Dilke se exprimă cu satisfacție asupra declarațiunii amiralității.

Foarte importantă fu vorbirea deputatului conservator Colum, care supuse unei examinări situația schimbată a puterilor maritime în Oceanul pacific. Dânsul întreba, cine va stăpâni în viitor această mare?

Cu privire la Marea Nordului a vorbit deputatul Gibson Bowles, conservator, zicând, că lordul civil al amiralității, Lee, a avut dreptate când a susținut importanța crescândă a Mării Nordului din punctul de vedere al marinei. „Nu putem ști“, adaugă oratorul „cât de curând vom trebui să luptăm acolo pentru apărarea aliatului nostru“.

Secretarul Parlamentului Pretyman, răspunzând discursurilor mai multor oratori, declară, că multe din schimbările, cari se discută, se datoresc învățămintelor, pe cari amiralitatea s'a silit a le trage din evenimentele Extremului Orient.

Cu privire la întrebarea deputatului Calum, că cine va stăpâni Oceanul Pacific, Pretyman răspunde: „Noi nu dorim dominațiunea în nici o mare, ci ne vom strădui, să ajungem acolo ca interesele comerciale engleze să se bucure de aceleași favoruri ca și comerțul celorlalte națiuni. Corăbiile, pe cari le întretinem în Oceanul Pacific, sunt suficiente nu numai pentru apărarea intereselor engleze de present, ci și pentru multă vreme în viitor“.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 15 Iulie 1905.

— Francisc Iosif I. și Victor Emanuil. Se scrie din Roma, că regele italian Victor Emanuil a însărcinat pe generalul Gobbo cu onorifică misiune de a saluta în numele lui pe regele Francisc Iosif, când va lua parte la manevrele din Tirolul sudic.

— Ceartă în jurul unui sicriu. Ni-se scrie din Chichinda-mare:

Șovinismul a orbit pe neguțătorii na-

ționalitetofagi din Chichinda. Săptămâna trecută a murit negustorul Laza Bogdan. Din acest incident o firmă a lansat un apel pentru depunerea unei cununi pe sarcofagul răposatului. Afară de neguțătorii sârbi, cari erau în majoritate au subscris lista și au dat parale pentru procurarea cununei.

Dar, vezi, lucrul a avut și coadă. Pe cunună trebuia o inscripție. Deși răposatul era sârb, colegii lui de altă naționalitate au voit cu ori-ce preț, ca inscripția să fie scrisă în limba maghiară. Neguțătorii sârbi s'au opus, și-au cerut banii îndărăpt și ei au pus o cunună separată. — Fără comentari!

— Hymen. Anunțăm cu multă plăcere căsătoria d-lui Dr. Iuliu Grecu cu d-șoara Emilia Cioran, care se va oficia în biserica Sf. Vineri (Hereasca), Duminecă, 3 Iulie st. v. la orele 2 p. m. Trimitem iubitelui amic călduroase felicitări!

— Dela Academia Română. Academia română a ținut Vineri ședința publică ordinară. Dl Iorga a citit o parte din opul său „Viața și domnia lui Barbu Dumitru Știrbei“.

— Examenul de maturitate la gimnaziul sup. gr. cat. din Boliuș s'a ținut în 9, 10, 12 și 13 Iunie st. n. și s'a terminat cu următorul rezultat: cu *eminent* (pur): D-șoara Marta Butean, fca d-lui deputat Ioan Butean, apoi tinerii George Crișan și Ioan Roșiu (3); *bine*: Victor Andru, Victor Ciurdar, Alexandru Iancu, Nicolau Juhász, Ilie Mosolygó și Mihail Stan (6); *maturi*: Antoniu Atnagă, Aurel Capra, Ioan Codrean, Nicolau Codrean, Eugen Costina, Michail Dobossy, Victor Filip, Constantin Ghidiu, Ioan Giurcoi, Ioan Hajden, George Hotăran, Ambroziu Ilie, Alexandru Lazar, Virgil Mladin, Petru Nyistor, Vasilia Tamaș, Vasiliu Terdic, Patriciu Tucra, Varga Iustin Teofil Voisa (20).

9 tineri au fost respinși pe 2 luni, eară 3 pe un an.

— Feszty Árpád agitator. Se vede, că căldurile tropicale și au avut efectul asupra celulelor celebrare ale artistului. Când e cald, tare, să nu asuz de geabă, fa-te predicator, ne învață casul lui. El adevărat vînd să ajungă renumit și în politică face apel la scriitorii și artiștii din țară să se pue în fruntea mișcării pentru independența economică. El vrea să umble în ismene largi, pantaloni îngăitânași, cu pălărie bleagă plină de fulgi, or de flori. Noi nu-i zicem, decât: să-ți fie de bine!

— Fratricid. Se scrie din Petroșeni: Juon Don, locuitor în Petroșeni-Dișca și-a omorât fratele, cu care era în piră. Își tăgăduiește fapta el, care acum câțiva ani își omorise un alte frate.

— Expoziția internațională de ziare. În Lipsca s'a deschis de curând o expoziție de ziare, arangiată de tipografii și maestrii mașiniștii, al tipografiei. În aceasta expoziție se află expuse 4600 ziare și reviste germane și 1900 străine. Foarte interesantă este colecția celor 60 ziare cu un trecut mai îndelungat de 100 ani. Mai este expus și un ziar lipscan din 1670. Din Europa sunt reprezentate aproape toate statele. Din Austro-Ungaria sunt 500. Mai mult, se află aici ziare din Africa, America, China, Japonia, India și Australia. chiar și ziarul din extremul nordic „Spitzberger Gazet“ se află expus.

— Lumea vrea să umble cât mai repede. Englezii nu se mai mulțămesc cu automobilele și drumurile de fer; numai așa se poate explica aplicarea patinelor cu rotile.

Și cu aceste patine sburătoare nu umblă numai săracii, funcționarii de pe la magazine, lucrătorii grăbiți or oficianții săraci, ci gentlemanii cel mai corecți. Lumea londoneză atât e de convinsă de favorul acestui nou fel de locomoțiune, că întreagă a adoptat-o.

— Importantă descoperire archeologică. „Frankfurt Zeitung“ scrie, că archeologul Carol Kaufmann a descoperit în deșertul Libiei urmele unui vechiu oraș creștin.

— Deputat dietal bolnav de insolație. Deputatul Andrei L. Achim, deputatul din Bichig-Ciaba în 11 l. c. s'a bolnăvit la moșia sa din Garendăș, lovit de insolație. Medicii sunt foarte îngrijați de soartea lui.

— Cneaz Potemkin. E un joc. un capriciu al sorții, că Cneaz Potemkin a bombardat tocmai orașul Odesa, pe acel oraș, în a cărui istorie joacă un așa important rol prințul Potemkin. Doar acolo s'a ridicat la picioarele statuei țarinei Ecaterina, bustul de metal al vestitului bărbat Pavel I., fiul marelui țarine, înzadar a încercat să nimicească ori-ce urmă a favoritului. Și rămășițele lui pământești le-a desgropat. Dar' fii țarului au fost cu mult mai nobili. Alexandru I. s'a îngrijit, ca osămintele lui Potemkin să fie așezate în o criptă pompoasă, ear' Nicolae I. a permis, ca orașul natal să-l ridice un bust de bronz.

E cunoscută cariera strălucită a frumosului conte. În 1739 s'a născut în Smolensk. Prin frumseța sa cuceri pe țarina și teribil de iute ajunse general, ministru, comandantul suprem al armatei și amiral suprem. Deși de un caracter brutal, fără simț, avid și lăcomos el a făcut Rusiei mari servicii. El a câștigat pentru Rusia peninsula crimeică. El a dirijat voința țarinei în decurs de zece de ani. Cum a știut-o seducea și înșela, ne spune întâmplarea, ce o povestește gureșă faimă, că țarina a călătorit odată prin ținutul cucerit și a văzut pretutindenea sate și orașe înfloritoare, cari nu erau, decât ornamente bine aranjate de teatru. S'a mai svonit ca Catarina și Grigorie Alexandrovici Potemkin în taină s'au cununat, aserțiune ce însă critica istorică s'a nisuit să o dărime. Titlul de principe german, ce i-l'a dăruit Iosif II. În 1776 a încetat cu moartea sa întâmplată în 1781. Titlul de conte rus în 1795 l-au moștenit urmașii, dar neamul i-a perit, ca să reapară în legătură cu povestea unei corăbii răsvrătite.

— Scandalul din Filadelfia. Poliția din Filadelfia poate să se fâliască: așa scandal, cum ea a descoperit, rar alii în cronica polițienească.

Poliția aflase adevărat, că în cel mai de frunte cartier al orașului, unde locuiesc cele mai multe familii aristocratice, decurge o viață foarte imorală. Au făcut deci în o zi perchiziție în osută cincizeci de case; — rezultatul fu zdrobitor. Oamenii au făcut cordon pe stradă, la fie ce poartă, câte doi polițiști, iar detectivii pătrunzând în case au descoperit lucruri de tot imorale. Între arătași sunt foarte multe dame și domni tineri din societatea cea mai distinsă. Cu polițaii au fost internați la poliție. Soția unui aristocrat, ca să înconjure rușinea, a sărit de pe catul al treilea și a murit imediat. Temnița poliției se umplu de noii oaspeți, cari ajunseră în celule la oaltă criminalii ordinari.

Când să fie ascultată, o fată tină ră spargând o fereastră dela coridor se aruncă în curte, unde după scurte, dar grele suferințe adora în Domnul. O damă măritată s'a străpuns cu un pumnal în inimă — firește a murit imediat. În fine după plățirea cuvenitei cauții fură, celalți eliberați, dar iritația din oraș e foarte mare.

— Actriță sinucigașă. Se telegrafează din Stuttgart: Eri s'a împușcat în o cafenea de Neu-Ulm una din cele mai sârbătorite actrițe ale teatrului din Ulm, domnișoara Jeger. La 8 oră dimineața a mers în cafenea, a băut două pahare de cognac, a cerut apoi cerneală, conă și hârtie într'aceea fuma foarte nervoasă și mai multe ori a trimis afară pe chelner să vadă de nu vine un oficer. Când chelnerul i-a spus a patra-oră, că oficerul nu vine, actrița și-a luat nervoasă ridicule-ul de pe scaun și zise:

— Bine!

Apoi a trimis pe chelner; în același moment, când chelnerul s'a întors, ea s-a împușcat. Era în haină albă ca zăpada, care imediat podidită de sânge. Până să sosiască medicul murise.

— Seducătorul fetiței Văczi Pál în M. a. c. a momit la sine o tină ră, foarte tină ră fiță, căci e numai de 9 ani și a necinstit. Având foarte mari dureri fetița a spus lucruri părintilor, oamenii cinstiți, cari trebuira să ducă fetița în spitalul de copii Stefanía, dar abia în patru săptămâni s'a făcut sănătoasă.

Înzadar au căutat părinții și detectivii de otrebnie.

Zilele trecute se juca fetița pe stradă lângă mătușă-sa. Deodată îi arată mătușei sale pe un bărbat, ce trecea grăbit pe acolo, zicându-i: Iată mătușă, ăla e netrebnicul!

Înzadar a strigat mătușa după el, să fie prins. El a fugit în casa din strada Nefelets, unde polițaii l-au și prins.

Toate acestea s'au întâmplat în vestita Budapesta

— Jertfele căldurii. O telegramă din New York spune lucruri înfricoșate despre căldura de acolo. De insolația au murit cinci inși, doi au trebunit din pricina căldurii celei mari, iar patru s'au sinucis. Mulți dorm pe coperișele caselor, iar săracii umblă got de tot.

— Cu roze în mormânt. Un necunoscut s'a sinucis în Berlin între împrejurări ciudate. A mers zilele trecute în o prăvălie de flori, unde a cumpărat un mare buchet de flori. Când a plătit florile, a zis cătră doamna din prăvălie:

— Vezi, aste roze le-am cumpărat pentru mormântul meu.

Necunoscutul a mers la râul Spree, ce e în apropierea florăriei, a aruncat buchetul în apă, apoi a sărit și el. Înzadar i-s'a aruncat de pe tărâm o frânghie mântuitoare, el a respins-o, ear când cu o luntre au voit să-l scape, de mult pierise între valuri.

— Un brad uriaș. În pădurea Famefajt (Alpii de jos) trăește un brad, care atinge o înălțime de cinci sute de metri. Printre crenșile sale mișună miș de pasări de toate soiurile, cari au siguranță, că la o asemenea înălțime vor scăpa de glonte vânătorului. Sub umbra acestui copac gigantic se pot odihni cinci sute de miei.

În trunchiul său, pe care anii l-au scobit, ciobanii vin să găsească adăpost în timp de ploaie.

La o înălțime de zece metri albinele și-au instalat fagurii lor și oamenii le lasă să lucreze liniștite.

Arborele acesta crește pe pământul Franței și e unicul în felul său.

— Liniile palmei. Liniile palmei n'au ocupat numai pe chiromanți și chiromantine însă și pe fiziologi, care au tras din această ocupațiune multe foloase. Doctorul Louis Robinson în „Revista Americii de Nord“, presupune, că încrețiturile în chestie sunt spre a înlesni apucarea unui obiect. Sistemul încrețiturilor compresate pe palmă dă și o mai mare siguranță la ținerea lucrurilor, precum și asperitățile unui mâner de cuțit împiedică să alunece. Tot așa se explică și drusele de sudoare pe încrețiturile în pielea de pe mâni. Acestea prin umezeala lor înlesnesc munca, întocmai ca lucrătorul, care sculpa în palme înainte de a apuca sapa. Doctorul Robinson explică încrețiturile ca o rămășiță din acele timpuri, când oamenii asemenea maimuțelor se suiău și agățau de copaci. Tot așa explică și umezeala mânilor, care are loc într'un moment de frică.

— Adeveratul barometru. Renumitul fizician și matematician Newton i-se dăduse sfatul de cătră intimul său prieten și medic Mead să călătorească în fie-care zi câte 2 oare.

Când astfel într'o dimineață trecu pe lângă un văcar, acesta îl sfătui să nu meargă mai departe de teamă, ca să nu-l apuce vremea rea; Newton se uită mirat la dânsul și de oare-ce timpul era cu totul senin își urmă drumul.

Dar după o jumătate de oră, iată că cerul se acopere cu nori și începe să ploaie cu găleata. Altcineva de sigur ar fi căutat un refugiu — dar Newton în galop se duce să caute pe acel văcar, și găsindu-l sub un pom îl roagă să-l spuie din ce semn prevăzu el ploaia.

— Ah, domnule, răspunde acesta, e lucru foarte ușor. Când timpul e să se schimbe, atunci vacile mele să freacă cu spinarea de copaci.

Newton se miră și când întâlnește iarăși pe Mead îi spuie:

— Bre amice, nu-ți păcat să te ocupi 15 ani cu observarea cerului, după-ce cel mai bun barometru îl găsești în coada vacii?

— O descoperire pe terenul războiului maritim. Foiaia „Fremdenblatt“, ce de regula e foarte bine informată în chestii militare, aduce știrea sensațională, că s'ar fi aflat un nou aparat de vizat pentru tunurile de corăbii, cu ajutorul că-

ruia din 100 de pușcături 80 nimerose. Inventatorul, un ungar, a servit ca voluntar în marina noastră și ca asistent al unui inginer de artilerie a luat parte la numeroase exerciții de tir pentru probarea nouălor tunuri. A fost apoi în șir de mulți ani constructor de mașini și pe baza experiențelor câștigate a construit un nou aparat de vizat, a cărui aplicare va face schimbări colosale pe trenul războaelor maritime. La demonstrația aparatului său în împrejurări foarte neprincioase a nimerit din 100 pușcături 60. Și el nu și-a aranjat destul de corect aparatul, fiindcă era de față și un atașat străin.

— Inventatorul ceasului de buzunar. Nu de mult s'a inaugurat în Nürnberg statua lui Petru Heinlein, care în 1505 a aflat orologiul de buzunar. „Frankfurter Zeitung“ publică referitor la originea orologiului de buzunar o epistolă, în care e vorba, că primul orologiu de buzunar nu l'ar fi făcut Heinlein, fiindcă există un ceas mai vechi cu inscripția „Agidius Ungarus fecit Budaa“. Și acest ceas are 24 de semne pentru ore; numerii sunt în 2 rânduri: sus numerii romani I-XII jos arabi 13-24. Pe loc e sapat numele proprietarului: Ioan Orzag de Groth A. S. 1502, pe cealaltă parte cu litere latine și numerii arabi: Steph — D — Ubpl. — Werbewez ad M. D. I. sau 1501. E construit aproape numai din fer, capacul e din cioae (aramă gaibină).

E întrebarea: făcut-a Agidius ceasul în 1500 în Buda, or în Nürnberg, ca învățaceul lui Heinlein? Faptul, că și pune atributul „Hungarus“ pare a dovedi, că prima afirmare e adevărată, de oarece în Buda nu ar fi trebuit să spuie, că-i „Hungarus“.

— x Spre știre. Cu deosebită stimă rog pe stimatul public urban și rural să binevoiască a se convinge personal, că anușurile ce le-am dat prin foile locale nu-s reclame ordinare, ci residă pe șapte, că în atelierul meu special de giuvaerice, ce întrece ori-ce concurență, fiind pus sub conducerea mea personală să pregătesc respective transformă, repară ori-ce lucrări, ce cad în branșa aceasta foarte frumos și ieftin. Magazinul mi-e admirabil asortat cu giuvaerice cu briliant de aur, argint. Se pot obține și serviciul pentru masă de argint cu prețul foarte ieftin pe lângă un serviciu prompt. Telefon urban și comitatens 439. Cu deosebită stimă: Wemberger Ferencz, giuvaeriu, Arad. Központi száloda.

— Spițeria C. Balassa cheazăște, că laptele de castraveți al lui Balassa cu efect admirabil și veritabil englezesc, care a fost pus în circulație, nu e de loc stricacios feșil. De probă numai odată să-și comande damele noastre laptele de castraveți al lui Balassa și se vor convinge, că acest mijloc de infrumșetare delatură imediat pistru, pete, spuse și alte necurățenii ale feței, face fața lucie, tinără și rumenă. Un flacon 2 cor., apoi săpun veritabil englezesc de castraveți 1 cor., pudră 1 cor. 20 fil. Se poate procura în ori-ce spițerie. Depositul principal în Arad: Spițeria Földes Kelemen, drogheria Vojtek și Weisz.

— În fie-ce zi se poate căpăta bere proaspătă de Schwehat și mîncări admirabile în restaurantul lui Kovats și Novotny.

Invitări și petreceri.

Petrecere în Seliște. Reuniunea pompierilor voluntari din Seliște aranjază Duminecă în 16 Iulie. a. c. n. petrecere de vară în „Grădina Pompierilor“. La petrecere să vor arăta diferite focuri artificiale. Invitări speciale nu să fac. Începutul la 2 ore d. a.

Bibliografie.

Efectele publice de Ioan I. Lăpădatu, profesor de științe comerciale. Sibiu 1905. Prețul 1 cor.

Acesta este titlul unei nouă lucrări a domnului Lăpădatu, apărută ca Nr. 3-4 în „Biblioteca băncilor române“, edată de „Revista Economică“.

În această lucrare a sa, autorul, după-ce ne arată, cum s'au dezvoltat efectele publice și cum se împart, trece și se ocupă în mod amănunțit de împrumuturile de stat, explicându-le din toate punctele de vederă. În legătură cu natura și importanța lor ne arată, cari sunt îm-

prumuturile temporale, cari cele perpetue, cum se face emisiunea bonurilor de tezaur, obligațiunilor, rentelor, lozurilor etc. la noi și în alte state, cum se amortizează și ce sunt și cum se fac conversiunile.

Capitolul următor îl formează *Scrisurile fonciare și prioritățile*, în care după-ce se arată importanța economică a acestor hârtii de valoare de-aseenea ni-se explică modul, cum se pun în circulație și cum se amortizează. Tot aci se tratează și obligațiunile comunale, înrudite ca gen cu scrisurile fonciare.

Urmează apoi a doua categorie principală a efectelor publice, *acțiunile*, la cari ca și în capitolele precedente, ni-se dau bune explicațiuni despre natura, importanța și felul acțiunilor, acțiunilor cu prioritate, biletelor de folosință etc. În sfârșit ca capitol final ni-se dă o descriere amănunțită a *celor mai însemnate efecte publice din Monarchia Austro-Ungară* arătându-se la fiecare efect, când și cum s'a emis, cum și până când se amortizează, în ce sume sunt titlurile singuratic, câtă dobândă aduc, când e scadența cupoanelor, între ce sume variază cursul etc.

Din toate aceste se poate vedea, că această lucrare va putea fi cetită cu interes și folos de ori și cine, în special de cei-ce ocupă funcțiuni la băncile noastre.

Recomandându-o în atențiunea celor interesați, amintim că se poate procura dela autor sau dela redacția „Revistei Economice“ și Librăria archidiecezană din Sibiu pe lângă prețul de 1 cor. plus porto.

ECONOMIE.

Arad, 14 Iulie.

Discursul de deschidere al dlui D. Protopopescu, președintele congresului II. al Băncilor Populare din România.

Domnilor,

În numele consiliului de administrație a Casei Centrale salut de bună venire pe membrii celui de al doilea congres al băncilor populare.

Suntem fericiți, când vedem numărul c mare de delegați, ce au alergat de prin toate ținuturile țării, ca să ia parte la aceasta cot sfătuire.

Aceasta dovedește, cât de mult și de adânc a pătruns în pătura cea mare a neamului, în clasa țărănească încrederea în instituția Băncilor populare și în rolul mare și mântuitor, ce ele sunt chemate a îndeplini.

Este într'adevăr mare și mântuitor scopul ce-l urmărim, căci este vorba de emanciparea economică a clasei celei mai numeroase a țării, este vorba de mântuirea noastră chiar de sub iobăgia economică.

Prin războiul pentru independență, ne-am eliberat de sub robia săbiu, de sub robia puterii politice.

Trebue acum să ducem lupta mare, să purtăm războiul sfânt pentru a ne libera de sub robia puterii bănești, de sub robia sărăciei, și mai grea și mai apăsătoare ca cea dintâi!

Domnilor,

Unul dintre marii noștri oameni de stat nemuritorul C. A. Rosetti, obișnuia a spune, în urma războiului pentru independență: „Am biruit Plevna Externă“, — ne mai rămâne Plevna Internă“.

Plevna internă! Dar nu este numai o Plevnă Internă! Sunt multe și înfricoșate Plevne Interne, ce avem de biruit!

Din punctul de vedere economic, Plevna internă este, de o parte Camăta, care mistuește tot rodul muncii celor slabi și nevoiași; este, de altă parte, lipsa spiritului de prevedere, este lipsa spiritului de economie, este lipsa spiritului de întovărășire la muncă! Este în un cuvânt sărăcia poporului nostru.

În contra acestei Plevne avem de luptat; — Această Plevnă avem de biruit, — căci fără de această biruință, în deșert vom fi câștigat independența noastră politică. Va fi șubredă și expusă la toate vânturile neatârării politice, dacă nu va fi întemeiată și pe neatârarea economică (aplauze).

„Ce să faci omul cu libertatea când moare de foame“, vă spuie mai an-tărt colegul nostru

CINE merge la stații balneare ori în vilegiatură să ducă cu sine destulă **hârtie de scrisori**

și alte requisite de scris, fiindcă în streini pe bani scumpi capătă dese-ori material rău.

Bilete de vizită așisderea, să-și tacă accsă din destul, fiindcă neintrerupt are lipsa de ele.

De cum-va cunoaște arta fotografiei ori de voește s'o învețe, poftască a cumpăra o

Mașină de fotografiat cu toată garnitura ei, ieftină și bună.

Eternizarea prin fotografiare a frumoaselor tinuturi romantice, ori evenimente, ne oferă distracția cea mai plăcută.

Introducere în arta fotografiei.

Hârtie de scrisori:

Margaret Mill,
Adria,
Myrtle Mille ș. m. d.
Bilete de vizită
Mașini de fotografiat

Mare
asortiment!

Se pot cumpăra cu prețuri convenabile.

Bloch II.

prăvălie de hârtie, tipografie și mare magazin de articole fotografice.

2490-1905. tk. sz

Arverési hirdetmény-kivonat.

A mária-radnai kir. jbióság mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy a „Muresanul” tak. és hitelintézet végrehajtónak, Kádár Sofron tótvaradi lakos végrehajtást szenvedett elleni 200 kor. tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a mária-radnai kir. jbiróság területén lévő a tótvaradi 161 sz. tkvi. A 1 1-7 és 10 sz., 346-347 446, 497, 606, 714, 826, 1056, 1444 a hszl. sz. a foglalt ingatlanokra, a C 1 a. 5zv. Kádár Parteniéné javára bekebelezett özvegyi jog fentartásával, az árve-öst 1069 kor. ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fentebb megjelölt ingatlan az 1905 évi agusztus hó 8 napján d. e. 10 órakor Tótvarad községhezánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át vagyis 106 kor 90 fillért készpénzben, vagy az 1881. LX. toz 42 §-ában jelzett arfolyammal számított és az 1881 évi november hó 1-én 3333 sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8 §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881 LX §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszozáltatni

M.-Radna, 1905 évi maj. hó 22-én.

Polgár,
kir albiró.

Rog pe ori-cine să bine-voiască a se convinge ce bine și ce ieftin își poate procura de la mine ori-ce orologiu și giuvaerice din argint și aur curat de 14 carate

ARAD, Piața Libertății
lângă edificiul teatru'ul vechiu.

Igaz Sándor

ciasornicar și giuvaergiu.

Perlmutter Ignác, prăvălie de sticlărie, porcelan, lămpărie, oglinzi și tablouri, Arad, Lázár Vilmos-u. 3. (vis-à-vis de baia de abur Catalin). Aranjeri de obloane și confecționaro de rame pentru tablouri cu cele mai convenabile prețuri.

Chioșcul din parcul Baross!

Duminica d. a. dela ora 5-8
♣♣ în terasa chioșcului ♣♣

muscă țigănească

inghețată, cafea rece, beuturi reci și calde, bere de Kőbánya, vinuri de podgorie, ape minerale, șampanie, cognac, lipueruri și tot felul de băuturi spirtoase; dejunuri și oșine în fie-ce timp. Marea sală a chioșcului, o pun gratis la dispoziția societăților.

Cu stimă
WOHLGEMUTH SÁNDOR.

Singurul loc azadan de recreare.
In fie-ce Joi e musică de piață.

Chioșcul din parcul Baross!!

IOSIF HEGEDŰS
Cronometrar, Ciasornicar și Giuvergiu
Arad, piața Boros Béni 10.

Magazinul societății din Ungaria a fabricanților Glashutten din Elveția. Esclusiv singur. Ciasornice cu precisiune. 560

Fabrica de metal, aramă, turnătorie de aramă și strungărie

a lui

FRANCISC RUDKOWSKY

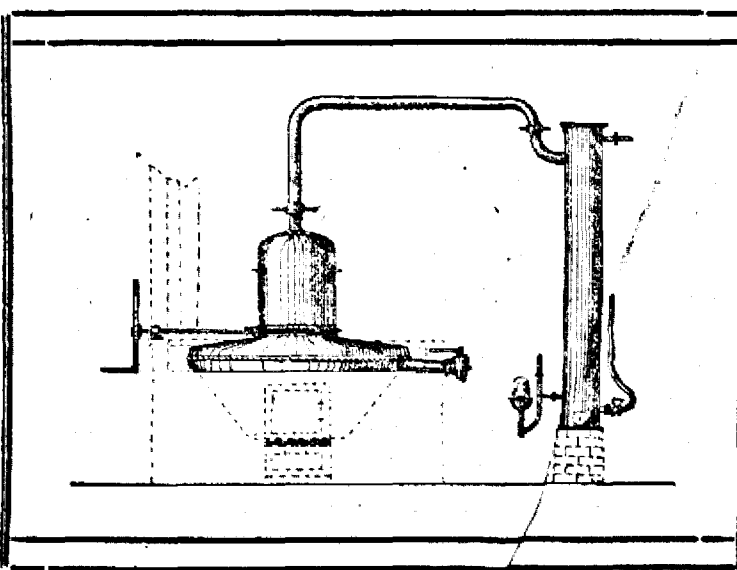
Arad, Kiss Ernő-utca 5 sz.

Recomandă pentru sezonul apropiat - cele mai bune

Căldări

- pentru fertul rachiului - de prune și alte fructe, comină și pentru fertul cognacului, de mărime regulată, se află în magasi, ori se pregătesc în grabă. Proiecte și planuri trimite gratis. Telefon pentru oraș și comitat
o o o Nr. 437. o o o

Mare asortiment de diferite

Căldări

- o pentru spălat,
- o vase de aramă,
- o sobe de baie

precum și alte obiecte de aramă și metal. Țăvi de aramă de ori-ce mărime, a-oi dragerea obiectelor de aceasta specie se efectuează în curtea și cu multă băgare de seamă.

ATENȚIUNE!

Contra căderii părului

foarte bun e

Spiritul de păr „Serail“
și pomada „China.“

Vinul chinez omeopat

„ROZSNYAY“

*e binecuvîntare celor săraci
de sînge!*

Il pregătește
numai apo- **Rozsnyay Mátyás**
teca lui

A r a d, Szabadság-tér.

**Schimbarea atelierului meu de căruțarie
SZILÁGYI SÁNDOR**

căruțier. Arad, Kossuth-uteza 65 sz

Am onoare a aduce la cunoștința onorabilului public din Arad și jur, că prăvălia mea de căruțe existentă din anul 1887, mi-am transpus-o în piața Kossuth-ut. nr. 65. — Primesc ori-ce lucrare de felul acesta, lucruri noi și transformări, poleituri, acoperișuri cu prețurile cele mai moderate. — Cerind și de acum înainte sprijinul on. public, semnez cu stimă

Szilágyi Sándor, căruțier.

Mester zidar cu diplomă.

Intreprinor de zidiri.

PFEIFFER SÁNDOR

Cancelaria în Arad, str. Török-Gabor No. 2.

la tot felul de lucrări de zidărie, precum: case de închiriat, case particulare, vile și alte, în ori-ce stil, în provincie și loc.

Edificări de ghetării, elevatoare, magazine, grajduri ș. a., în stil american și de alt soi, precum și transformări de case, colorări și decorări de fațade, svîntarea pereților umezi, ș. a.

Esaperează cele mai mari imprumuturi
pentru edificări.

Antrepriza arădană de comunicație cu automobilul.

Subsemnații după modelul străinătății și a capitalei, pe baza concesiunii primită prin decusul 12686 din 1905 dela municipiul orașului liber regesc Arad, înștiințăm pe teritoriul orașului Arad

o comunicație de automobil.

La aceasta, în toate privințele importantă și împlinind o simțită exigență și totodată foarte rentabilă întreprindere, invităm prin aceasta toate clasele publicului orașului Arad. Cetățenii își fac loruși servicii creându-și un mijloc de comunicație repede, sigur și curat.

Obiectul întreprinderii: **comunicație de automobil și susținerea ei.**

Capitalul fundamental constă din 1000 acții a 100 cor. valoare nominală, prin urmare 100.000 cor. Terminul subscrierilor până la 22 Iuliu 1905.

Întreprinderea pornește cu șase trasuri și deocamdată circulația va fi introdusă pe linia dela gară până pe piața Libertății; în scurtă vreme însă întreprinderea prin o ridicare corespunzătoare a capitalului de acții, se va estinde și pe celelalte linii acomodate ale orașului, ș. a. în Bujac, pădurea Ciala, Pădurice, Aradul-nou etc. — La semnarea acțiilor este a se plăti 10%, în numerar de fiecare acție, 4% la 1 August a. crt. și 50% la 15 Oct. a. crt. — Semnarea de acții se face în Arad, la institutele următoare de bănci: »Arad-esanádi Gazdasági tp.«, »Aradi Ipar- és Népbank«, »Victoria« și în Aradul-nou la »Ujaradi takarékpénztár«.

Arad, 10 Iuliu 1905.

Péterffy Antal m. p.

Kohn S. N. m. p.

Rudas Samu m. p.